

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อหนี้สินระดับครัวเรือน บ้านดอนซาก ตำบลห้วยงู อำเภอกันคา จังหวัดชัยนาท

ศิริส ทองเชื้อ^{1*} สุมาลี ไชยสุกรากุล² ปิยพร ทำจิ้น² และ อีรพงศ์ ไชยมังคละ²

¹ คณะเกษตรและชีวภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

² คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

* siros.t@chandra.ac.th (corresponding author)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสถานการณ์หนี้สินสะสมของระดับครัวเรือน บ้านดอนซาก ตำบลห้วยงู อำเภอกันคา จังหวัดชัยนาท และ 2) วิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อหนี้สินระดับครัวเรือน บ้านดอนซาก ตำบลห้วยงู อำเภอกันคา จังหวัดชัยนาทปี 2561 จากครัวเรือนในชุมชนบ้านดอนซาก จำนวน 109 ครัวเรือน โดยสุ่มครัวเรือนแบบเจาะจง จำนวน 86 ครัวเรือน พบว่ามีครัวเรือนที่มีหนี้สินอยู่ในปัจจุบันจำนวน 65 ครัวเรือน (ร้อยละ 71.11) โดยปี 2557 มีหนี้สิน ครัวเรือน ละ 396,960.28 บาท และลดลงเหลือ 329,861.49 บาท ในปี 2561 โดยชาวนามีหนี้สินเฉลี่ยครัวเรือนละ 496,593.00 บาท รับจ้าง 106,883.40 บาท เลี้ยงสัตว์ 78,940.00 บาท ค้าขาย 97,800.00 บาท ทั้งนี้ ประชาชนมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 18,347.00 บาท/เดือน โดยมีค่าใช้จ่ายที่สำคัญคือ ค่าอาหารภายในครอบครัวเป็นจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือ ค่าใช้จ่ายของลูกหลาน จำนวนและค่าน้ำมันรถ ตามลำดับ โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อหนี้สินระดับครัวเรือน ได้แก่ 1) จำนวนบุตร (CHILD) $b_1 = 118,301.90$ 2) พื้นที่ถือครอง (AREA) (ไร่) $b_2 = 11,083.18$ 3) รายได้ทั้งหมด (TOTINC) (บาท/ปี) $b_3 = 0.24315$ 4) ต้นทุนในการประกอบอาชีพ (TOTCOST) (บาท/ปี) $b_4 = -0.518464$

คำสำคัญ: หนี้สินครัวเรือน ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อหนี้สิน

Factors Affecting Household Debts in Ban Don-Sak, Huay-Ngu Subdistrict, Hankha District, Chinat Province

Siros Tongchure^{1*}, Sumalee Chaisuparakul², Piyaporn Tacheen and Teerapong Chimangkla³

¹ Faculty of Agriculture and Life Sciences, Chandrakasem Rajabhat University

² Faculty of Humanities and Social Sciences, Chandrakasem Rajabhat University

* siros.t@chandra.ac.th

Abstract

The objective of this research were to 1) study household accumulated debt situation of Ban Don Sak Village, Huay-Ngu Subdistrict, Hankha District, Chai Nat Province, and 2) analyze the factors influencing household debt of Ban Don Sak Village, Huai Ngu Subdistrict, Hankha District, Chai Nat Province. There were 109 households in Ban Don Sak, 86 households were selected using purposive random sampling method. The result showed that, in 2018 there were 65 households who had debt (71.11%) however it decreased from 396,960.28 baht in 2014 to 329,861.49 baht In 2018. Rice farmers had average debt of 496,593.00 baht per household, hiring workers had 106,883.40 baht, husbandries had 78,940.00 baht and shopkeepers had 97,800.00 baht. The average expense of household was 18,347.00 baht/month, the most important expenses were food expenses for family followed by expenses of the children and fuels consumption. The factors influencing household debt included; 1) the number of children (CHILD) $b_1 = 118,301.90$ 2) the area of ownership (AREA) (rai) $b_2 = 11,083.18$ 3) total income (TOTINC) (baht/year) $b_3 = 0.24315$ 4) occupational costs (TOTCOST) (baht/year) $b_4 = - 0.518464$.

Keywords: household debts, factors affecting household debts

1. บทนำ

ในประเทศไทยกำลังพัฒนา การกระจายรายได้ถือเป็นปัญหาที่สำคัญของประเทศเนื่องจากการเหลื่อมล้ำของรายได้ระหว่างกลุ่มคนรวยและคนจนค่อนข้างมาก เช่นเดียวกับประเทศไทย โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติได้แสดงให้เห็นว่าปัญหาความเหลื่อมล้ำดังกล่าวเป็นปัญหาที่สำคัญตลอดระยะเวลา 20 ปีที่ผ่านมา ปัญหาความเหลื่อมล้ำของรายได้ครัวเรือนก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมกัน โดยครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำกว่าจะมีความเป็นไปได้ที่จะเป็นหนี้้น้อยกว่าครัวเรือนที่มีรายได้สูงกว่าเนื่องจากความสามารถในการชำระหนี้ต่ำกว่า ขณะเดียวกันตั้งแต่ปี 2554 สัดส่วนหนี้ครัวเรือนต่อ GDP จากร้อยละ 66.2 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 81.2 ในปี 2558 และในปี 2561-2562 ได้ทรงตัวในระดับสูงที่ร้อยละ 78.6 ต่อ GDP และในปี 2561 รายงานว่าหนี้ครัวเรือนมีมูลค่าสูงถึง 316,623 บาท (ศิริวรรณ มนอัคระผดุง 2562)

สรุบทันที และคณะ (2562) รายงานปัญหาหนี้สินของภาคครัวเรือนไทยและนโยบายเชิงนโยบายว่า การขาดวินัยทางการเงินของครัวเรือนเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถก่อให้เกิดปัญหาหนี้สินของภาคครัวเรือน โดยเฉพาะครัวเรือนที่มีปัญหาทางการเงินและมีหนี้สิน มักจะไม่ระมัดระวังในการใช้จ่ายและให้ความสำคัญกับความมีหน้ามีตาทางสังคม รวมทั้งขาดการ

ประเมินกำลังซื้อของตนเอง จึงเห็นค่าใช้จ่ายของครัวเรือนที่มีหนี้สินสูงกว่ากลุ่มครัวเรือนที่ไม่มีหนี้สิน อย่างไรก็ตาม การขยายตัวของเศรษฐกิจไทยที่เติบโตน้อยกว่าหนี้ครัวเรือน การแข่งขันการปล่อยสินเชื่อ ของสถาบันการเงินที่เพิ่มขึ้น และผลมาจากการใช้นโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจของภาครัฐ อาทิ นโยบายบ้านหลังแรกและนโยบายรถคันแรกล้วนส่งผลกระทบต่อการเพิ่มขึ้นของพฤติกรรมการก่อหนี้ภาคครัวเรือนในประเทศไทย เกิดปัญหาความเครียด ปัญหาครอบครัว การเกิดอาชญากรรม การฆ่าตัวตาย จนเกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจด้าน อื่นๆ (ฉวีวรรณ กาบขาว และธีรศักดิ์ ทรัพย์โรบล, 2561) และในที่สุด ก็ส่งผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

ข้อมูลหนี้สินภาคครัวเรือนของจังหวัดชัยนาท ปี 2560 จากสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2560ก) แสดงจำนวนหนี้สินภาคครัวเรือนรวม 286,887.83 บาท โดยจำแนกเป็นหนี้เพื่อใช้ทำการเกษตร 78,729.62 บาท เพื่อใช้ซื้อ/เช่าซื้อบ้านและที่ดิน 72,905.89 บาท เพื่อใช้จ่ายในครัวเรือน 71,591.75 บาท เพื่อใช้ทำธุรกิจที่ไม่ใช่การเกษตร 54,689.27 บาท และเพื่อใช้ในการศึกษา 8,971.31 บาท ตามลำดับ แม้ว่าบ้านดอนซอก จะได้รับคัดเลือกเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ระดับ “อยู่ดีกินดี” ประจำปี 2560 และได้รับคัดเลือกเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อยู่เย็น เป็นสุข ตามโครงการเขตชูเกียรติของจังหวัดชัยนาท ประจำปี พ.ศ. 2560 (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท, 2561) แต่ครัวเรือนในชุมชนยังประสบปัญหาหนี้สินสะสมอย่างต่อเนื่อง โดยประชาชนดอนซอกให้ข้อมูลว่าโดยเฉลี่ยแต่ละครัวเรือน มีหนี้สินสะสมประมาณ 200,000 บาท และมีหนี้สินสะสมตั้งแต่ พ.ศ. 2540 จนปัจจุบัน กล่าวได้ว่าประชาชนดอนซอกมีหนี้มีสินสะสมนับรวมกว่า 20 ปี และมีแนวโน้มว่าภาวะหนี้สินจะมีค่าเฉลี่ยสูงขึ้นเรื่อย ๆ ในแต่ละปี ซึ่งการมีหนี้สินสะสมส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตเป็นอย่างสูง โดยเฉพาะปัญหาความเครียดสะสม มีความทุกข์ใจ กังวลใจ ตลอดจนการมีหนี้สะสมเป็นจำนวนมากส่งผลกระทบต่อภาวะการเสี่ยงสูญเสียที่ดินทำกิน ซึ่งการประกอบอาชีพและรายได้หลักของหมู่บ้านมาจากการทำเกษตรกรรม ทำนา เลี้ยงสัตว์ โดยมีรายได้เฉลี่ยของสมาชิกภายในครัวเรือน 79,273 บาทต่อคนต่อปี

ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึง สถานการณ์หนี้สิน และ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นหนี้สินภาคครัวเรือนของประชาชนในเขตบ้านดอนซอก ตำบลห้วยงู อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท เพื่อให้ทราบถึง สภาพปัญหา สาเหตุ และความคิดเห็นที่มีต่อภาวะการเป็นหนี้ รวมถึงการวิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นสาเหตุในการก่อการหนี้สินภาคครัวเรือน เพื่อนำเสนอข้อมูลสำคัญที่นาเป็นแก้ไขปัญหาได้ในอนาคต

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 สถานการณ์หนี้สินสะสมของระดับครัวเรือน บ้านดอนซอก ตำบลห้วยงู อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท
- 2.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อหนี้สินระดับครัวเรือน บ้านดอนซอก ตำบลห้วยงู อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาทปี 2561

3. สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อหนี้สินระดับครัวเรือน บ้านดอนซอก ตำบลห้วยงู อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาทปี 2561 ได้แก่พื้นที่ถือครองที่ดิน (ไร่) ระดับการศึกษาของหัวหน้าครอบครัว จำนวนบุตร ระดับการศึกษาของบุตร รายได้ (บาท/ปี) ของครัวเรือน และต้นทุนการผลิต (บาท/ปี)

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครัวเรือนในชุมชนบ้านดอนซอก จำนวน 109 ครัวเรือน เนื่องจากทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ทีมวิจัยจึงเลือกใช้ตารางสำเร็จของเครจซี่และมอร์แกน ในการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ในระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่างครัวเรือนในชุมชนนาชัย จำนวน 86 ครัวเรือน โดยใช้วิธีการสุ่มครัวเรือนแบบเจาะจง เนื่องจากแบบสอบถามมีความละเอียดอ่อน ดังนั้นผู้เก็บข้อมูลจำเป็นต้องใช้ความสนมสนมในการเข้าถึงกลุ่มตัวอย่าง การคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง

4.2 เครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ

ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์หนี้สิน สาเหตุการเกิดหนี้สินในบ้านดอนซาก โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจำนวนครัวเรือน 90 ครัวเรือน โดยใช้แบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Questionnaire) ซึ่งปริมาณแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานและสถานภาพทางครอบครัว ส่วนที่ 2 สถานภาพทางเศรษฐกิจ ส่วนที่ 3 พฤติกรรมการก่อหนี้ ส่วนที่ 4 ทิศนคติต่อหนี้ ส่วนที่ 5 แนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สิน โดยนำแบบสอบถามไปทดสอบความตรง (Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 2 ท่าน ซึ่งทุกข้อมีคะแนน IOC มากกว่า 0.5 และทดสอบความเที่ยง (Reliability) ด้วยโปรแกรม STATA โดยใช้ตัวอย่างเบื้องต้น 30 คนพบว่าค่า reliability coefficient เท่ากับ 0.9327 ซึ่งหมายความว่าแบบสอบถามดังกล่าวมีความเหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลขึ้นไป

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

4.3.1 สำหรับวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ด้วยการสัมภาษณ์จากผู้ให้คำตอบโดยตรง (Personal interview) จำนวน 90 ครัวเรือนเมื่อตรวจสอบแบบสอบถามให้สมบูรณ์เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจึงทำการลงรหัสและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยประมวลผลข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรม STATA (ลิซลิท) โดยใช้ค่าร้อยละ เพื่อวิเคราะห์และอธิบายตัวแปรทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ เป็นต้น

4.3.2. สำหรับวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ทำการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis Model) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระหลายตัว ได้แก่ จำนวนบุตร (คน) พื้นที่ถือครอง (ไร่) รายได้ทั้งหมด (บาท/ปี) และ ต้นทุนในการประกอบอาชีพ (บาท/ปี) กับตัวแปรตาม 1 ตัว คือ ปริมาณหนี้สินสะสมในปี พ.ศ.2561 โดยมีเงื่อนไขที่สำคัญ คือ 1) ความผิดพลาด (error) ต้องเป็นตัวแปรสุ่ม และมีการแจกแจงแบบโค้งปกติ 2) ความแปรปรวนของตัวแปรตาม (Y) ในทุกค่าของตัวแปรอิสระ (X) จะต้องเท่ากัน 3) ค่าความผิดพลาดของตัวแปรตาม (Y) แต่ละค่าเป็นอิสระกัน และ 4) ตัวแปรอิสระที่นำมาวิเคราะห์จะต้องเป็นอิสระกัน

5. ผลการวิจัย

สถานการณ์หนี้สินสะสมของระดับครัวเรือน บ้านดอนซาก ตำบลห้วยง อำเภอนาคู จังหวัดชัยนาท

พบว่าครัวเรือนที่มีหนี้สินอยู่ในปัจจุบันจำนวน 65 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 71.11 ส่วนครัวเรือนที่ไม่มีหนี้สินมีจำนวนจำนวน 26 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 28.89 คณะวิจัยได้เก็บข้อมูลเกี่ยวกับหนี้สินในบ้านดอนซากครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างย้อนหลังไป 5 ปี คือ ตั้งแต่ปี 2557 – 2561 จากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยภาพรวมพบว่าสถานการณ์หนี้สินของบ้านดอนซากมีแนวโน้มลดลง โดยในปี 2557 ชุมชนบ้านดอนซากมีหนี้สินสะสมต่อครัวเรือนจำนวน 396,960.28 บาท อย่างไรก็ตามในปี 2558 ชุมชนมีหนี้สินของครัวเรือนเพิ่มขึ้นเล็กน้อย โดยประชาชนมีหนี้สินสะสมต่อครัวเรือนรวม 400,075.34 บาท จากนั้นในปี 2559 หนี้สินของประชาชนลดลงเล็กน้อย โดยประชาชนมีหนี้สินสะสมต่อครัวเรือนรวม 379,671.63 บาท และลดลงอย่างต่อเนื่องเป็นจำนวน 377,527.81 บาทต่อครัวเรือนในปี 2560 และในปี 2561 หนี้สินต่อครัวเรือนจำนวน 329,861.49 บาท โดยหนี้สินส่วนใหญ่มีลักษณะของหนี้หมุนเวียนที่ผู้กู้โดยรวมต้องนำมาเงินมาชำระหนี้ใน 1 รอบระยะบัญชีหรือ 1 ปี หากพิจารณายอดหนี้สินโดยรวมของบ้านดอนซากในปี 2561 มีจำนวน 21,440,997 บาท แม้ว่าจำนวนหนี้สินโดยรวมจะลดลงแต่ยังมีหนี้สินสะสมมาตลอดระยะเวลา 5 ปี (ตารางที่ 1)

ในปี 2561 ประชาชนบ้านดอนซากมียอดหนี้ต่อครัวเรือนสูงสุดคือ 2,150,000 บาท และมียอดหนี้สินต่ำสุดเท่ากับ 700 บาท มีหนี้รวมทั้งชุมชน โดยมีแหล่งเงินกู้ที่สำคัญคือธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) เนื่องจากการสนับสนุนของรัฐให้เป็นแหล่งเงินกู้สำหรับเกษตรกร ทั้งนี้ยอดรวมหนี้สินของบ้านดอนซากอยู่ที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสูงสุด รองลงมาคือหนี้สินนอกระบบ และธนาคารพาณิชย์ ตามลำดับ

ตารางที่ 1 สถานการณ์หนี้สินเฉลี่ยของประชาชน บ้านดอนซาก ตำบลห้วยงู อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท ระหว่างปี 2557-2561

แหล่งเงินทุน / ปี	2557	2558	2559	2560	2561
1. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร(ธ.ก.ส.)	344,500.00	333,250.00	325,131.58	298,236.11	288,650.00
2. สหกรณ์การเกษตร	250,294.12	224,523.81	205,952.38	209,250.00	208,000.00
3. ธนาคาร	213,333.33	470,000.00	255,000.00	240,000.00	225,000.00
4. กองทุนหมู่บ้าน	42,510.64	43,715.91	43,279.07	44,443.18	41,152.17
5. ญาติพี่น้อง	287,500.00	350,000.00	272,500.00	218,800.00	179,142.86
6. ไฟแนนซ์รถยนต์	289,382.13	233,831.67	202,768.11	216,037.89	144,814.08
7. บัตรกดเงินสด/บัตรเครดิต	40,000.00	35,000.00	50,000.00	34,750.00	33,750.00
8. กลุ่มออมทรัพย์	3,000.00	4,000.00	3,000.00	3,000.00	6,000.00
9. นอกระบบ	195,733.33	148,933.33	159,733.33	135,640.00	278,140.00
10. อื่นๆ	38,000.00	37,400.00	42,800.00	42,750.00	-
เฉลี่ย	396,960.28	400,075.34	379,671.63	377,527.81	329,861.49

ในปี 2561 พบว่า สถานการณ์หนี้สินของประชาชน บ้านดอนซาก ตำบลห้วยงู อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท มีจำนวนครัวเรือนมีหนี้สินกับกองทุนหมู่บ้านมากที่สุด จำนวน 46 ครัวเรือน ร้อยละ 70.77 ของครัวเรือนที่มีหนี้สินทั้งหมด โดยมียอดเงินกู้ยืมเฉลี่ยครัวเรือนละ 41,152.17 บาท รองลงมาคือครัวเรือนมีหนี้สินกับธนาคารพาณิชย์ จำนวน 38 ครัวเรือน ร้อยละ 58.46 ของครัวเรือนที่มีหนี้สินทั้งหมด โดยมียอดเงินกู้ยืมเฉลี่ยครัวเรือนละ 225,000.00 บาท ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร(ธ.ก.ส.) จำนวน 36 ครัวเรือน ร้อยละ 55.38 ของครัวเรือนที่มีหนี้สินทั้งหมด โดยมียอดเงินกู้ยืมเฉลี่ยครัวเรือนละ 288,650.00 บาท สหกรณ์การเกษตรจำนวน 20 ครัวเรือน ร้อยละ 30.77 ของครัวเรือนที่มีหนี้สินทั้งหมด โดยมียอดเงินกู้ยืมเฉลี่ยครัวเรือนละ 208,000.00 บาท ไฟแนนซ์รถยนต์ จำนวน 12 ครัวเรือน ร้อยละ 18.46 ของครัวเรือนที่มีหนี้สินทั้งหมด โดยมียอดเงินกู้ยืมเฉลี่ยครัวเรือนละ 144,814.08 บาท ญาติพี่น้อง จำนวน 6 ครัวเรือน ร้อยละ 9.23 ของครัวเรือนที่มีหนี้สินทั้งหมด โดยมียอดเงินกู้ยืมเฉลี่ยครัวเรือนละ 192,333.33 บาท หนี้นอกระบบ จำนวน 4 ครัวเรือน ร้อยละ 6.15 ของครัวเรือนที่มีหนี้สินทั้งหมด โดยมียอดเงินกู้ยืมเฉลี่ยครัวเรือนละ 278,140.00 บาท บัตรกดเงินสดและบัตรเครดิต จำนวน 4 ครัวเรือน ร้อยละ 6.15 ของครัวเรือนที่มีหนี้สินทั้งหมด โดยมียอดเงินกู้ยืมเฉลี่ยครัวเรือนละ 278,140.00 บาท และกลุ่มออมทรัพย์ จำนวน 3 ครัวเรือน ร้อยละ 4.62 ของครัวเรือนที่มีหนี้สินทั้งหมด โดยมียอดเงินกู้ยืมเฉลี่ยครัวเรือนละ 6,000 บาท หากพิจารณาด้านแหล่งเงินทุนโดยรวม พบว่าประชาชนบ้านดอนซากส่วนใหญ่มีหนี้สินกับแหล่งเงินทุน 4 แหล่ง ได้แก่ กองทุนหมู่บ้าน ธนาคารพาณิชย์ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

ตารางที่ 3 หนี้สินของประชาชน บ้านดอนซาก ตำบลห้วยงู อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท ปี 2561 จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	ครัวเรือน	ร้อยละ	จำนวนหนี้สินเฉลี่ย (บาท)	จำนวนหนี้มากที่สุด (บาท)	จำนวนหนี้ น้อยที่สุด (บาท)
ชาวนา	33	50.77	496,593.00	2,150,000.00	20,000.00
รับจ้าง	20	30.77	106,883.40	1,152,000.00	700.00
เลี้ยงสัตว์	4	6.15	78,940.00	185,000.00	5,760.00
ค้าขาย	5	7.69	97,800.00	300,000.00	20,000.00
รับราชการ	1	1.54	500,000.00	500,000.00	500,000.00
ปลูกส้มโอ	1	1.54	1,050,000.00	1,050,000.00	1,050,000.00
ว่างงาน	1	1.54	561,000	561,000	561,000

ตารางที่ 3 ข้อมูลชี้ให้เห็นว่าครัวเรือนที่มีหนี้สินส่วนใหญ่เป็นชาวนาร้อยละ 50.77 ของครัวเรือนที่มีหนี้สินทั้งหมด 65 ครัวเรือน โดยชาวนามีหนี้สินเฉลี่ยครัวเรือนละ 496,593.00 บาท รองลงมาคืออาชีพรับจ้าง ร้อยละ 30.77 มีหนี้สินเฉลี่ย 106,883.40 บาท เลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 6.15 มีหนี้สินเฉลี่ย 78,940.00 บาท ค้าขาย ร้อยละ 7.69 มีหนี้สินเฉลี่ย 97,800.00 บาท รับราชการ ร้อยละ 1.54 มีหนี้สินเฉลี่ย 500,000.00 บาท ปลูกส้มโอ ร้อยละ 1.54 มีหนี้สิน 1,050,000.00 บาท และว่างงาน ร้อยละ 1.54 มีหนี้สิน 561,000 บาท ตามลำดับ

เกษตรกรที่มีอาชีพทำนามีการปลูกข้าว 2 รอบต่อปี มีรายได้เฉลี่ยเท่ากับ 15,088.19 บาท/ไร่/ปี โดยมีต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 7,971.28 บาท/ไร่/ปี สำหรับอาชีพรับจ้าง ได้รับค่าจ้างเฉลี่ยวันละ 317.65 บาท โดยมีการทำงานเดือนละประมาณ 20.68 วัน และมีรายได้เท่ากับ 6,694.12 บาท/เดือน หรือ 80,329.41 บาท/ปี อาชีพเลี้ยงสัตว์ มีต้นทุนการเลี้ยงสัตว์เท่ากับ 128,666.67 บาท/ปี ซึ่งมีรายได้เท่ากับ 306,666.67 บาท/ปี ทำให้ได้กำไรทั้งสิ้น 178,000 บาท/ปี อาชีพค้าขายมีจำนวน มีต้นทุนการขายเฉลี่ยปีละ 140,000 บาท มีรายได้เฉลี่ย 248,000 บาท และได้กำไรเฉลี่ยปีละ 108,000 บาท อาชีพรับราชการ ได้รับเงินค่าจ้างเดือน เดือนละ 11,000 บาท หรือ 132,000.00 บาท/ปี และเกษตรกรผู้ปลูกส้มโอ มีต้นทุนการปลูกประมาณ ไร่ละ 10,000 บาท มีรายได้เท่ากับปีละ 40,000 บาท/ไร่

ประชาชนบ้านดอนซาก ตำบลห้วยงู อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาทมีรายได้อื่น ๆ นอกเหนือจากอาชีพหลัก ได้แก่ รายได้จากสามี/ภรรยา จำนวน 26,454.55 บาท/เดือน รายได้จากการค้าขาย จำนวน 7,888.89 บาท/เดือน รายได้จากลูก/หลานจำนวน 6,723.06 บาท/เดือน ตามลำดับ นอกจากนี้ยังมีรายได้จากเงินช่วยเหลือค่าเก็บเกี่ยว การเลี้ยงสัตว์ เบี้ยผู้สูงอายุ เบี้ยยังชีพ (พิการ, ป่วย) ค่าตอบแทน อสม บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ และเงินแรกเกิด ซึ่งโดยเฉลี่ยประชาชนได้รับเงินจากรายได้อื่นเฉลี่ยจำนวน 10,672.74 บาท/เดือน

ค่าใช้จ่ายทั่วไป รายปีของประชาชน บ้านดอนซาก ตำบลห้วยงู อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท พบว่า มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย ต่อปีจำนวน 220,164.01 บาท โดยมีค่าใช้จ่ายที่สำคัญคือ ค่าอาหารภายในครอบครัวเป็นจำนวนมากที่สุดคือ 43,780.56 บาท/ปี รองลงมาคือ ค่าใช้จ่ายของลูกหลานจำนวน 26,454.76 บาท/ปี และ ค่าน้ำมันรถ 20,681.70 บาท/ปี นอกจากนี้ยังมี ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นซึ่งเป็นจำนวนเงินที่สูงมากได้แก่ ค่าจัดงานแต่ง (ย้อนหลัง 5 ปี) เฉลี่ย 180,000 บาท ค่าจัดงานบวช (ย้อนหลัง 5 ปี) 122,090 บาท ค่าจัดงานศพ (ย้อนหลัง 5 ปี) 101,538.46 บาท และ ค่าต่อเติมซ่อมแซมบ้าน 97,104.35 บาท

สำหรับเงินออมของประชาชน บ้านดอนซาก ตำบลห้วยงู อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาทพบว่า ประชาชนมีเงินฝาก เฉลี่ยครัวเรือนละ 54,578.26 บาท มีสลากออมสินเฉลี่ย 1,525.00 บาท มีสลากของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การเกษตร (ธกส.) เฉลี่ย 6,362.50 บาท มีกองทุนหมู่บ้าน (เงินสัจจะ) เฉลี่ย 6,260.37 บาท และการออมในลักษณะอื่น ๆ เช่น การซื้อทอง มูลค่าทองคำเฉลี่ย 105,000.00 บาท นอกจากนี้ประชาชนยังมีเงินออมที่มีลักษณะเป็นกองทุนเมื่อ

เสียชีวิต ได้แก่ สวัสดิการชุมชนหมู่บ้าน (ออมวันละบาท) เฉลี่ย 2,091.74 บาท และยังมีการออมในรูปแบบเงินกองทุนฌาปนกิจ ประกอบด้วย กองทุนฌาปนกิจ (หมู่บ้าน) เฉลี่ย 10,000 บาท กองทุนฌาปนกิจ (ทุ่งวัดสิงห์) เฉลี่ย 33,946.00 บาท กองทุนฌาปนกิจ (วัดสิงห์) เฉลี่ย 121,923.64 บาท กองทุนฌาปนกิจ (ชกส) เฉลี่ย 141,000.00 บาท และสหกรณ์หัตถ์/สหกรณ์สาธารณสุขเฉลี่ย 59,966.67 บาท

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อหนี้สินของเกษตรกรบ้านดอนซาก ตำบลห้วยยูง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดชัยนาท ปี 2561

เมื่อพิจารณาปัจจัยความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อหนี้สินของเกษตรกรบ้านดอนซาก ปี 2562 นั้นสามารถเขียนในรูปสมการเชิงเส้นตรงได้ดังนี้

$$DEBT62 = 15201.93 + 118301.90CHILD + 11083.18AREA + 0.2431454TOTINC - 0.5184643TOTCOST + e$$

DEBT62 หมายถึง หนี้สินครัวเรือนปี 2562 (บาท) ของบ้านดอนซาก ตำบลห้วยยูง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดชัยนาท CHILD หมายถึง จำนวนบุตร (คน) AREA หมายถึง พื้นที่ถือครอง (ไร่) TOTINC หมายถึง รายได้ทั้งหมด (บาท/ปี) TOTCOST หมายถึง ต้นทุนในการประกอบอาชีพ (บาท/ปี) และ e หมายถึง ความคลาดเคลื่อน

จากสมการ จะได้ค่าสัมประสิทธิ์แห่งการกำหนดแปลง Coefficient of Determination (R^2) มีค่าเท่ากับ 0.2950 นั้นหมายความว่าปัจจัยต่างๆ 4 ปัจจัย ได้แก่ จำนวนบุตร (คน) พื้นที่ถือครอง (ไร่) รายได้ทั้งหมด (บาท/ปี) และ ต้นทุนในการประกอบอาชีพ (บาท/ปี) นั้นสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงหนี้สินครัวเรือนปี 2562 ของบ้านดอนซาก ตำบลห้วยยูง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดชัยนาท ได้ร้อยละ 29.50 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 70.50 เป็นปัจจัยอื่นที่เป็นตัวกำหนดการเปลี่ยนแปลงหนี้สินครัวเรือนปี 2562 ของบ้านดอนซาก ตำบลห้วยยูง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดชัยนาท ซึ่งปัจจัยเหล่านั้นไม่ได้ระบุในสมการ

ตารางที่ 4 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อหนี้สินของเกษตรกรบ้านดอนซาก ตำบลห้วยยูง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดชัยนาท ปี 2561

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
CHILD	118301.9000	55176.4000	2.14	0.035**
AREA	11083.1800	2669.3860	4.15	0.000***
TOTINC	0.2431454	0.14357	1.69	0.094*
TOTCOST	-0.5184643	0.286467	-1.81	0.074*
cons	15201.9300	60230.7700	0.25	0.801
R-squared	0.2950			
Adjusted R-squared	0.2607			
Prob (F-statistic)	0.0000			

***หมายถึง ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของตัวแปรแต่ละตัวที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

**หมายถึง ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของตัวแปรแต่ละตัวที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

* หมายถึง ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของตัวแปรแต่ละตัวที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90

สำหรับค่า Prob. (F-statistic) ใช้ทดสอบสมการที่ได้จากการประมาณว่าสามารถใช้อธิบายการเปลี่ยนแปลงของหนี้สินครัวเรือนปี 2562 ของบ้านดอนซาก ตำบลห้วยยูง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดชัยนาท ได้อย่างมีนัยทางสถิติหรือไม่ โดยทดสอบความมีนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระทุกตัวพร้อมกัน จากสมการพบว่าค่า Prob. (F-statistic) ที่ได้จากการคำนวณมีค่าเท่ากับ 0.0000 ซึ่งทดสอบผ่านในระดับนัยสำคัญทางสถิติในช่วงความเชื่อมั่นร้อยละ 99 แสดงว่าสมการที่ได้จากการศึกษาสามารถใช้อธิบายความสัมพันธ์ของปัจจัยดังกล่าวมีผลต่อหนี้สินครัวเรือนปี 2562 ของบ้านดอนซาก ตำบลห้วยยูง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดชัยนาท ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในช่วงความเชื่อมั่นร้อยละ 99

การวิเคราะห์ค่า t-Statistic เป็นการทดสอบความมีนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระแต่ละตัวเพื่อดูว่าตัวแปรอิสระใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตาม จากสมการหนี้สินของเกษตรกร บ้านดอนซาก ตำบลห้วยงู อำเภอนาคู จังหวัดชัยนาทปี 2562 พบว่าค่า t-Statistic ของตัวแปรอิสระต่างๆ ได้แก่

1) จำนวนบุตร (*CHILD*) มีค่า t-Statistic เท่ากับ 2.14 ซึ่งทดสอบผ่านในระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ช่วงความเชื่อมั่นร้อยละ 95 แสดงว่าจำนวนบุตร มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงหนี้สินครัวเรือนปี 2562 (บาท) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของปัจจัย จำนวนบุตร มีค่าเท่ากับ 118,301.90 หมายความว่า เมื่อจำนวนบุตรของประชาชนบ้านดอนซาก ตำบลห้วยงู อำเภอนาคู จังหวัดชัยนาทเพิ่มขึ้น 1 คน จะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงหนี้สินครัวเรือนเพิ่มขึ้น 118,301.90 บาท

2) พื้นที่ถือครอง (*AREA*) (ไร่) มีค่า t-Statistic เท่ากับ 4.15 ซึ่งทดสอบผ่านในระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ช่วงความเชื่อมั่นร้อยละ 99 แสดงว่าพื้นที่ถือครองของประชาชน มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงหนี้สินครัวเรือนปี 2562 (บาท) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของปัจจัย พื้นที่ถือครอง มีค่าเท่ากับ 11,083.18 หมายความว่า เมื่อพื้นที่ถือครองของประชาชนบ้านดอนซาก ตำบลห้วยงู อำเภอนาคู จังหวัดชัยนาท เพิ่มขึ้น 1 ไร่ จะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงหนี้สินครัวเรือนเพิ่มขึ้น 11,083.18 บาท

3) รายได้ทั้งหมด (*TOTINC*) (บาท/ปี) มีค่า t-Statistic เท่ากับ 1.69 ซึ่งทดสอบผ่านในระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ช่วงความเชื่อมั่นร้อยละ 90 แสดงว่ารายได้ทั้งหมดของประชาชน มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงหนี้สินครัวเรือนปี 2562 (บาท) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของปัจจัย รายได้ทั้งหมด มีค่าเท่ากับ 0.24315 หมายความว่า เมื่อประชาชนบ้านดอนซาก ตำบลห้วยงู อำเภอนาคู จังหวัดชัยนาทมีรายได้ทั้งหมดเพิ่มขึ้น 1,000 บาท จะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงหนี้สินครัวเรือนเพิ่มขึ้น 243.15 บาท

4) ต้นทุนในการประกอบอาชีพ (*TOTCOST*) (บาท/ปี) มีค่า t-Statistic เท่ากับ -1.81 ซึ่งทดสอบผ่านในระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ช่วงความเชื่อมั่นร้อยละ 95 แสดงว่าต้นทุนในการประกอบอาชีพของประชาชน มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงหนี้สินครัวเรือนปี 2562 (บาท) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของปัจจัย ต้นทุนในการประกอบอาชีพ มีค่าเท่ากับ -0.518464 หมายความว่า เมื่อต้นทุนในการประกอบอาชีพของประชาชนบ้านดอนซาก ตำบลห้วยงู อำเภอนาคู จังหวัดชัยนาท เพิ่มขึ้น 1,000 บาท/ไร่ จะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงหนี้สินครัวเรือนลดลง 518.46 บาท

6. สรุปผลการวิจัย

สถานการณ์หนี้สินสะสมของระดับครัวเรือน บ้านดอนซาก ตำบลห้วยงู อำเภอนาคู จังหวัดชัยนาทย้อนหลังตั้งแต่ปี 2557 – 2561 พบว่า หนี้สินของประชาชนมีแนวโน้มลดลง จาก 396,960.28 บาท บาท ในปี 2557 ลดลงเหลือ 329,861.49 บาท ในปี 2561 หรือลดลงร้อยละ 16.90 โดยหนี้ส่วนใหญ่มีลักษณะของหนี้หมุนเวียนที่ผู้กู้โดยรวมต้องนำมาเงินมาชำระหนี้ใน 1 รอบระยะบัญชีหรือ 1 ปี โดยในปี 2561 ชาวนาเป็นกลุ่มที่มีหนี้สินมากที่สุดเฉลี่ยครัวเรือนละ 496,593.00 บาท รองลงมาคืออาชีพรับจ้าง เลี้ยงสัตว์และค้าขาย โดยมีหนี้สินเฉลี่ย 106,883.40 บาท 78,940.00 บาท และ 97,800.00 บาท ตามลำดับ นอกจากนี้ยังมีรายได้อื่น ๆ นอกเหนือจากอาชีพหลักมากที่สุดคือ รายได้จากสามี/ภรรยา 26,454.55 บาท/เดือน รองลงมาคือ รายได้จากการค้าขาย 7,888.89 บาท/เดือน รายได้จากลูก/หลาน 6,723.06 บาท/เดือน และ รายได้จากการรับจ้าง 6,702.94 บาท/เดือน ซึ่งโดยเฉลี่ยประชาชนได้รับเงินจากรายได้อื่นเฉลี่ยจำนวน 10,672.74 บาท/เดือน ทั้งนี้ประชาชนมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อปีจำนวน 220,164.01 บาท หรือคิดเป็นจำนวน 18,347.00 บาท/เดือน โดยมีค่าใช้จ่ายที่สำคัญคือ ค่าอาหารภายในครอบครัวเป็นจำนวนมากที่สุดคือ 43,780.56 บาท/ปี รองลงมาคือ ค่าใช้จ่ายของลูกหลานจำนวน 26,454.76 บาท/ปี ค่าน้ำมันรถ 20,681.70 บาท/ปี และ ค่าประกันภัย ธกส 17,554.29 บาท/ปี ตามลำดับ โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อหนี้สินระดับครัวเรือน บ้านดอนซาก ตำบลห้วยงู อำเภอนาคู จังหวัดชัยนาทปี 2561 ได้แก่ 1) จำนวนบุตร

(CHILD) $b_1 = 118,301.90$ 2) พื้นที่ถือครอง (AREA) (ไร่) $b_2 = 11,083.18$ 3) รายได้ทั้งหมด (TOTINC) (บาท/ปี) $b_3 = 0.24315$ 4) ต้นทุนในการประกอบอาชีพ (TOTCOST) (บาท/ปี) $b_4 = -0.518464$

7. อภิปรายผลการวิจัย

7.1 ผลจากการวิเคราะห์สถานการณ์การหนี้สินภาคครัวเรือนของประชาชนบ้านดอนซอก ตำบลห้วยงู อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท แสดงให้เห็นว่ารายได้ ครัวเรือนต่อเดือนน้อย เป็นสาเหตุให้เกิดหนี้สินจำนวนมาก สอดคล้องกับ ฉวีวรรณ กาบขาว และธีรศักดิ์ ทรัพย์วโรบล (2561) ซึ่งสรุปความเป็นไปได้ที่ครัวเรือนจะเป็นหนี้สูงขึ้น มีสาเหตุจากสภาพ รายได้ เงินช่วยเหลือทั้งปี ความเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย และการครอบครองรถยนต์ หมายความว่าครัวเรือนที่หัวหน้าครัวเรือนมีสถานภาพสมรส รายได้ที่เพิ่มสูงขึ้น เงินช่วยเหลือที่เพิ่มสูงขึ้น การมีที่อยู่อาศัย รวมถึงการครอบครองรถยนต์ จะมีความเป็นไปได้ที่จะเป็นหนี้มากขึ้น

7.2 ประชาชนบ้านดอนซอก ตำบลห้วยงู อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อปีจำนวน 18,347.00 บาท/เดือน โดยมีค่าใช้จ่ายที่สำคัญคือ ค่าอาหารภายในครอบครัวเป็นจำนวนมากที่สุดคือ 3,648.38 บาท/เดือน ค่าใช้จ่ายของลูกหลานจำนวน 2,204.56 บาท/เดือน ค่าน้ำมันรถ 1,723.47 บาท/เดือน ค่าประกันภัย ธกส 1,462.86 บาท/เดือน และค่าเช่า 1,394.29 บาท/เดือน และยังมีค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นซึ่งเป็นจำนวนเงินที่สูงมากได้แก่ ค่าจัดงานแต่ง (ย้อนหลัง 5 ปี) เฉลี่ย 180,000 บาท ค่าจัดงานบวช (ย้อนหลัง 5 ปี) 122,090 บาท ค่าจัดงานศพ (ย้อนหลัง 5 ปี) 101,538.46 บาท และค่าต่อเติมซ่อมแซมบ้าน 97,104.35 บาท ซึ่งมีค่าใช้จ่ายที่สำคัญใกล้เคียงกับครัวเรือน จ.ชัยนาท ในปี 2561 โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเดือนละ 17,187 บาท ค่าอาหารภายในครอบครัวและยาสูบ 5,792 บาท/เดือน ที่อยู่อาศัย / เครื่องแต่ง บ้าน และเครื่องใช้ต่างๆ 3,438 บาท/เดือน เครื่องนุ่งห่มและรองเท้า 286 บาท/เดือน และค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภค 2,280 บาท/เดือน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2562).

7.3 พบว่า ปัจจัยทั้ง 4 ปัจจัย ได้แก่ จำนวนบุตร พื้นที่ถือครอง รายได้ทั้งหมดและต้นทุนในการประกอบอาชีพ มีอิทธิพลต่อการเป็นหนี้ของประชาชน ซึ่งปัจจัยทั้งหมดล้วนเกี่ยวข้องกับการอุปโภคบริโภคในครัวเรือนทั้งสิ้น ซึ่งจากผลการศึกษาของสถาบันวิจัยสังคม (2557) และ สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2561) มีความสอดคล้องกัน โดยพบว่าสาเหตุที่ประชาชนส่วนใหญ่ซึ่งมีผู้มีรายได้น้อยจำเป็นต้องกู้ยืมเงินนอกระบบ เนื่องจากต้องการเงินมาใช้เพื่อการอุปโภคบริโภคในครัวเรือนเป็นหลัก รองลงมาเป็นการกู้เพื่อนำมาลงทุนเพื่อดำเนินธุรกิจ และกู้มาใช้เป็นค่าเล่าเรียนและอุปกรณ์การศึกษาของบุตรหลาน ตามลำดับ นอกจากนี้ปัจจัยข้างต้นที่เป็นสาเหตุของการเป็นหนี้แล้ว ในงานวิจัยอีกหลายชิ้นยังอธิบายถึงปัจจัยอื่นๆ ที่น่าสนใจ ได้แก่ สรา ซีนโซคสันต์, สุพริศร์ สุวรรณิก และธนัชพร สุขสุเมฆ. (2562) รายงานว่าการขาดวินัยทางการเงินของครัวเรือนเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถก่อให้เกิดปัญหาหนี้สินของภาคครัวเรือน โดยเฉพาะครัวเรือนที่มีหนี้และมีปัญหาทางการเงิน มักจะไม่ระมัดระวังในการใช้จ่ายและมักจะให้ความสำคัญกับความมีหน้ามีตาทางสังคม รวมทั้งขาดการประเมินกำลังซื้อของตนเอง จึงเห็นค่าใช้จ่ายของครัวเรือนสูงกว่ากลุ่มครัวเรือนที่ไม่มีหนี้หรือกลุ่มครัวเรือนที่มีหนี้แต่ไม่มีปัญหาในค่าใช้จ่าย นอกจากนี้หากสัดส่วนภาระหนี้จ่ายต่อเดือนเทียบกับรายได้ต่อเดือน (debt service ratio) สูงกว่าร้อยละ 40 อาจจะทำให้สร้างปัญหาทางการเงินแก่ครัวเรือนและนำไปสู่การผิดชำระหนี้ได้ (Muthitacharoen, A., Nuntramas, P. and Chotewattanukul, P., 2014).

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

รัฐบาลควรกำหนดนโยบายแก้ไขเฉพาะหน้าที่เกี่ยวข้องกับการหนี้สินของประชาชน ที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ในภาพรวม อาทิ กองทุนเพื่อการศึกษาเพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายซึ่งเกิดจากองค์ประกอบทางการศึกษา ให้มีความ

เหมาะสมกับวิถีชีวิต ศาสนาและวัฒนธรรมของประชาชน กองทุนเพื่อการเกษตรเพื่อประกันรายได้ของเกษตรกร เพื่อให้มีรายได้ที่แน่นอนเป็นประจำและต่อเนื่อง

8.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

การให้ความรู้ทางการเงินกับภาคประชาชน (financial literacy) เพื่อเสริมสร้างวินัยทางการเงิน ได้แก่การจัดทำบัญชีในครัวเรือน การออมเงิน เพื่อเป็นเครื่องมือในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของประชาชนในการใช้จ่ายให้เหมาะสม ลดการใช้จ่ายเกินตัว ลดการซื้อสิ่งของฟุ่มเฟือย ลดการกลับมาเป็นหนี้ซ้ำ ซึ่งอาจทดลองใช้ในพื้นที่ที่ได้พื้นที่หนึ่งก่อน ทั้งนี้ ต้องได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐและเครือข่าย ทั้งด้านงบประมาณ บุคลากร และเทคโนโลยีที่เพียงพอเหมาะสมต่อการพัฒนาไปสู่ความเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งส่งเสริมการดูแลสุขภาพของตนเอง และครอบครัวเพื่อลดรายจ่าย ลดการก่อหนี้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ภาครัฐควรมีนโยบายคุ้มครองที่ดินให้กับเกษตรกรเพื่อไม่ให้สูญเสียการถือครองที่ดินจากการถูกยึดเนื่องจากภาระหนี้สินและการกำกับดูแลการปล่อยสินเชื่อของธนาคารของรัฐไม่ให้ปล่อยสินเชื่อที่เกิดความสามารถในการชำระหนี้

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับการศึกษาหาแนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สินในอนาคต ควรศึกษาเป็นกรณีศึกษาโดยเลือกจากผู้ที่มีความตั้งใจจริง และมีการทดลองใช้แนวทางการแก้ไขปัญหาพร้อมการประเมินผลการปฏิบัติตามแนวทางที่เสนอด้วย นอกจากนี้ตัวแปรที่น่าสนใจคือ จำนวนหลานในความดูแลและค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการเลี้ยงดูหลานด้วย เนื่องจากพบว่าแต่ละครัวเรือนมีค่าใช้จ่ายส่วนหนึ่งในปริมาณสูงจากค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูหลาน

9. เอกสารอ้างอิง

- Muthitacharoen, A., Nuntramas, P. and Chotewattanukul, P. (2014). **Rising Household Debt: Implications for Economic Stability**. ค้นเมื่อ 1 มิถุนายน 2552 จาก https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/ArticleAndResearch/SymposiumDocument/Paper4_2557.pdf
- ฉวีวรรณ กาบขาว และธีรศักดิ์ ทรัพย์วิโรบล. (2561). ปัจจัยกำหนดความเป็นไปได้ในการก่อหนี้ภาคครัวเรือน. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการแนะนำเสนอผลงานระดับชาติ UTCC Academic Day ครั้งที่ 2 มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, 934-945.
- ศิริวรรณ มนอัคระผดุง. (2562) สถานการณ์และการแก้ไขปัญหาหนี้ในระบบ (Situation and Solution for Informal Debt). สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 9(8), 1-40.
- สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2557). รายงานวิจัยเรื่องโครงการวิจัยเชิงสำรวจสภาพปัญหาและผลกระทบจากปัญหาหนี้ในระบบและการเข้าถึงความเป็นธรรม. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สรา ชื่นโชคสันต์, สุพริศร์ สุวรรณิก และธนัชพร สุขสุเมธ. (2562). หนี้ครัวเรือนไทย: ข้อเท็จจริงที่ได้จาก BOT- Nielsen Household Financial Survey. FOCUSED AND QUICK (FAQ) ธนาคารแห่งประเทศไทย, 143(1), 1-15.
- สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2561). ผลสำรวจความคิดเห็นของประชาชนต่อพระราชบัญญัติห้ามเรียกเก็บดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2560. ค้นเมื่อ 8 กันยายน 2562 จาก http://library.senate.go.th/e-library/web/main_document.jsp?DocID=21050306&DocIDOPDC=.
- สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท. (2561). หมู่บ้านสารสนเทศเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต. ค้นเมื่อ 21 ธันวาคม 2562 จาก <http://chainat.cdd.go.th/>.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2560ก). **หนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการกู้ยืม เป็นรายจังหวัด พ.ศ.**

2545-2560. ค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2562 จาก

http://statbbi.nso.go.th/staticreport/Page/sector/TH/report/sector_08_5_TH_.xlsx

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2562ข). **สรุปผลที่สำคัญ การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2561.** ค้นเมื่อ

8 กันยายน 2562 จาก <http://www.nso.go.th/sites/2014/DocLib13/.pdf>